

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS
TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kunkirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. FULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektiooni juhataja J. Janusson
Sektiooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektiooni juhataja J. Kurkus
Sektiooni nõukogu esimees Prof. F. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 45

Tallinn, 15. novembril 1938

IV aastakäik

SISU:

	Lk.
PÕLLUMAJANDUS	
Päevatöölise palgad põllumajanduses	796
Elusloomade hinnad laatadel	797
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS	
Jooni Bulgaaria, Rumeenia ning Jugoslaavia ma- janduslikust arengust	798
Raudteetegevus sept. 1938	800
Lühiuudiseid	801
LAEVANDUS	
Prahiturg	802
HINNAD	
Tähtsamad hinnad ja noteeringud	804
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Võiturg	803
Põllumajanduslik väljavedu	803
Peekoniturg	805
Tapaloomade ja lihaturg	805
Toornahkade turg	806
Kanamunaturg	806
Piimaturg	806
Teraviljaturg	806
Linaturg	807
Kartuliturg	807
Aedviljaturg	808
Kalaturg	809
VALISMAA MAJANDUSTEATMEID	
Muutusi Inglise põllumajanduses	809
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaaruanne	810
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Soome majandusseisund	811
Leedu tööstusseisund	812
Leedus suureneb kunstväetise kasustamine	812
Muudatusi Läti sisseveo-tollitariifis	813
Läti-Poola vaheline lepe põllutöölise kohta	813
Latvijas Krediidbanka tegevus	813
Majanduslikke läbirääkimisi Saksa ja Šveitsiga	814
Tollialandusi Poolas	814

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE	
<i>Wages of Agricultural Day-Labourers</i>	<i>796</i>
<i>Prices of Live-Stock at Fairs</i>	<i>797</i>
INDUSTRY AND TRADE	
<i>Economic Development of Bulgaria, Roumania and Jugo-Slavia</i>	<i>798</i>
<i>Railways in Sept. 1938</i>	<i>800</i>
<i>Sundry Information</i>	<i>801</i>
SHIPPING	
<i>Freight Market</i>	<i>802</i>
PRICES	
<i>Prices and Quotations</i>	<i>804</i>
AGRICULTURAL MARKETS	
<i>Butter Market</i>	<i>803</i>
<i>Exports of Agricultural Products</i>	<i>803</i>
<i>Bacon Market</i>	<i>805</i>
<i>Cattle and Meat Market</i>	<i>805</i>
<i>Rawhide Market</i>	<i>806</i>
<i>Egg Market</i>	<i>806</i>
<i>Milk Market</i>	<i>806</i>
<i>Grain Market</i>	<i>806</i>
<i>Flax Market</i>	<i>807</i>
<i>Potato Market</i>	<i>807</i>
<i>Vegetable Market</i>	<i>808</i>
<i>Fish Market</i>	<i>809</i>
FOREIGN COUNTRIES	
<i>Changes in Britain's Agriculture</i>	<i>809</i>
INFORMATION PART	
<i>Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return</i>	<i>810</i>
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
<i>Finnish Economic Situation</i>	<i>811</i>
<i>Situation of Lithuanian Industry</i>	<i>812</i>
<i>Increasing Utilisation of Artificial Fertilisers in Lithuania</i>	<i>812</i>
<i>Alterations in Latvian Custom Tariffs on Imports Letto-Polish Agreement Concerning Agricultural Workers</i>	<i>813</i>
<i>Activity of Latvijas Krediidbanka</i>	<i>813</i>
<i>Economic Negotiations with Germany and Switzerland</i>	<i>814</i>
<i>Reduction of Custom Duties in Poland</i>	<i>814</i>

PÖLLUMAJANDUS

PÄEVATÖÖLISTE PALGAD PÖLLUMAJANDUSES.

WAGES OF AGRICULTURAL DAY-LABOURERS.

Põllutööliste puudus ilmnes tänavu sama teravalt, nagu aasta varem või pisut teravamaltki, kui mitte arvestada sissetoodud poola põllutöölisi. Et põllutöölisi oli puudulikult saada, püüti nende puudust vältida ajutiste päevatöölistega, kuid ka päeviliste saamine ei olnud kergem. Ilmastikuolud olid seevastu tänavu põllutööde korraldamiseks igati soodsad, mis säästis tööjõudu ja võimaldas tööde läbiviimist ositada pikemale ajale ja tulla välja väiksema tööjõuga.

Tööliste palgad näitasid tõusu kõigi põllutöölisliikide juures, samuti ilmes palgatõus ka päevatööliste juures. Päevatööliste palgad näitasid tõusu juba kevadel suviljakülviajal ja heinaajal, kui nõudmine päevatööliste järele on suur, tõusid ka palgad veelgi võrreldes kevadise sesooniga ja m. a. sama ajaga. Sügisel viljalõikusajal näitasid küll palgad lõdvenemist võrreldes heinaajaga, kuid mitte võrreldes m. a. sama ajaga. Tänavusi põllutööliste palku võib pidada kõrgemaiks, kui nad on varem olnud. Juba m. a. ületasid päevatööliste palgad 1929. a. palkade kõrgseisu, kuid tänavu näitasid veelgi tõusu.

1929. a., mil päevatööliste palgad olid kõrgeimad enne viimast palkade kõrgseisu, maksti omal toidul olevaile hobusemeestele riigikeskmiselt 4,83 kr. päevas, peremehe toidul olevaile hobusemeestele — 3,75 kr., jalamees-päevilisile — 2,10 kr., naistele — 1,61 kr. ja alaealistele — 1,19 kr. Kriisivõikul, mil päevatööliste palgad olid madalaimad, said omal toidul olevad hobusemehed riigi-keskmiselt 2,74 kr. päevas, peremehe toidul olevad hobusemehed — 2,15 kr., jalamees-päevilised — 1,21 k., naised — 0,95 kr. ja alaealised — 0,75 kr.

Majandusolukorra paranemisega hakkasid põllutööliste palgad paranema ja see on kestnud kuni käesoleva ajani. 1937. a. maksti omal toidul olevaile hobusemeestele 4,86 kr. päevas, tänavu — 5,22 kr., s. o. 7,4% rohkem. Peremehe toidul olevaile hobusemees-

tele maksti (1937. a.) 3,93 kr. päevas, tänavu — 4,25 kr., s. o. 8,1% rohkem. Jalamees-päeviliste päevapalk tõusis m. a. 2,29 kr-lt 2,51 kr-le, s. o. 9,6%, naistel m. a. 1,80 kr-lt 2,00 kr-le, s. o. 11,1% ja alaealisil — 1,35 kr-lt 1,49 kr-le, s. o. 10,4%. Võrreldes 1933. a. madalseisuga tõusis tänavu päevatööliste palk põllumajanduses omal toidul olevail hobusemeestel 90,5%, peremehe toidul olevail hobusemeestel — 97,7%, jalamees-päevilisil — 107,4%, naispäevilisil — 110,5% ja alaealisil — 98,7%. Hobusemeestel tõusis seega palk väiksemal määral kui hobusetal päevilisil.

1929. a. palkade kõrgseisust on tänavune päevatööliste tasu omal toidul olevail hobusemeestel 8,1%, peremehe toidul olevail hobusemeestel — 13,3%, jalamees-päevilisil 19,5%, naispäevilisil — 24,2% ja alaealisil — 25,2%.

Päevatööliste palk oli madalam kevadisel suviljade külviajal, hiljem näitas aga tõusu. Suvel heinaniidua ajal oli päevatööliste palk päeva kohta kõrgeim, kuid siin peab arvestama ka suvist pikemat tööpäeva. Arvutades päevatööliste palku tunnitaseks selgub, et päevatööliste palgad olid kevadel pisut madalamad, kuid suvel ja sügisel näitasid tõusu võrreldes kevadise sesooniga. Kevadisel põllutööliste palkamishooajal oli keskmine tööpäevakestus 11,3 tundi ja arvestades päevapalku tunnipalgaks selgus, et omal toidul olevaile hobusemeestele maksti 46 s. tunnis, peremehe toidul olevaile hobusemeestele 37 s., jalamees-päevilisile — 20 s., naispäevilisile — 16 s. ja alaealisile — 12 s. tunnis. Heinaniiduaeg on suurima tööjõutarvitusega periood, seetõttu on ka nõudmine päeviliste järele suurim. Sõltuvalt tööjõu suuremast tarvitamisest kui ka pikemast tööpäevast näitas palk tõusu. Keskmine tööpäevapikkus võrreldes kevadise sesooniga tõusis 0,5 t. ja oli 11,7 t. riigikeskmiselt. Arvestades heinaniiduaegseid päevatööliste päevapalku tunnipalgaks selgus, et omal toidul olevaile hobusemeestele maksti 46 s. tun-

Päevatööliliste palgad (tööpäevas kr.).

Day-labourers' Wages (In Ekr. per Working Day).

	Hobusemehele Labourers with Their Own Horses		Peremehetoidul On Farmers' Board		
	Omalt toidul Own Board	Peremehe- toidul Farmers' Board	Täisealilisele Adults		Alaealilisele Minors
			mehel Males	naisel Fema- les	
Viru	5,13	4,31	2,60	2,05	1,46
Järva	5,41	4,48	2,81	2,09	1,57
Harju	5,03	4,10	2,49	1,98	1,47
Lääne	4,70	3,93	2,47	2,06	1,49
Saare	4,09	3,36	2,29	1,90	1,28
Pärnu	5,30	4,28	2,53	1,96	1,50
Viljandi	5,33	4,35	2,66	2,18	1,66
Tartu	5,42	4,44	2,55	2,01	1,62
Valga	5,72	4,85	2,55	1,98	1,55
Võru	5,52	4,41	2,44	1,89	1,42
Petseri	5,03	3,93	1,91	1,48	1,12
Riigikeskmine State's average					
1928	5,22	4,25	2,51	2,00	1,49
1927	4,86	3,93	2,29	1,80	1,35
1926	4,07	3,26	1,90	1,49	1,10
1925	3,50	2,80	1,60	1,30	0,90
1924	3,12	2,45	1,39	1,10	0,81
1923	2,74	2,15	1,21	0,95	0,70
1922	2,95	2,29	1,32	1,02	0,75
1921	3,67	2,93	1,66	1,29	0,95
1920	4,41	3,50	1,96	1,51	1,11
1929	4,88	3,75	2,10	1,61	1,19

nis, peremehe toidul olevaile hobusemeestele — 38 s., jalamees-päevilisile — 24 s., nais-päevilisile — 19 s. ja alaealisile 14 s. tunnis. Sügisel suviviljade lõikusajal näitas päevatööliliste palganorm päeva kohta langust võrreldes suvise päevapalغانormiga, kuid arvestades, et sügisel lühenes ka tööpäev tublisti, näitas tunnipalk kõigi tööllilike keskmiselt isegi tõusu. Sügisel päevatööliliste palkamishooajal oli tööpäevakestus 11,2 t. ja arvestades päevapalgast tunnitasu selgus, et omal toidul olevaile hobusemeestele maksti 48 s. tunnis, peremehe toidul olevaile hobusemeestele — 39 s., jalamees-päevilisile — 23 s., naispäevilisile — 19 s. ja alaealisile — 14 s. tunnis.

ELUSLOOMADE HINNAD LAATADEL. — PRICES OF LIVE-STOCK AT FAIRS.

Elusloomadega kaubitsemine laatadel näitas okt. elavnemist võrreldes eelmise kuuga. Rohkem oli toodud laatadele kariloomi, lambaid ja porsaid, mistõttu ka nende hinnad näitasid langust. Hobuste pakkumine oli aga tagasihoidlik ja hobuste hind näitas tõusu. Okt. on meil laataderikkaim kuu, kuid k. a.

Arvestades päevatööliliste palga tunnitasuks oleme kõrvaldanud tööpäevapikkuse mõju palganormist ja näeme tunnitasudes palgaliikumist ilma tööpäevapikkuse mõjuta. Huvitav on heita pilku päevatööliliste tänavusuvisel palgale maade järgi. Kolme hooaja keskmiselt maksti tänavu omal toidul olevaile hobusemeestele riigikeskmiselt 5,22 kr., kuid sellest kõrgeimale tõusis päevane palganorm Valgamaal — 5,72 kr. ehk 51 s. tunnis ja langes madalaimale Saaremaal — 4,09 kr. ehk 36 s. tunnis. Peremehe toidul olevad hobusemehed said kõrgeimat tasu Järva- maal — 4,46 kr. päevas ehk 41 s. tunnis ja madalaimat Saaremaal — 3,36 kr. päevas ehk 29 s. tunnis. Jalamees-päevilised saavad kolme hooaja ja riigi-keskmiselt 2,51 kr. päevas ehk 22 s. tunnis ja kõrgeimale tõusis nende palganorm Viljandimaal — 2,66 kr. päevas ehk 24 s. tunnis, olles madalaim Petserimaal — 1,91 kr. päevas ehk 16 s. tunnis. Naispäevilised said kolme hooaja ja riigi-keskmiselt 2,00 kr. ehk 18 s. tunnis, kusjuures kõrgeimale tõusis nende palk Viljandimaal — 2,18 kr. päevas ehk 20 s. tunnis, olles madalaim Petserimaal — 1,48 kr. päevas ehk 12 s. tunnis. Alaealisile maksti kolme hooaja ja riigi-keskmiselt 1,49 kr. päevas ehk 13 s. tunnis, kusjuures kõrgeimale tõusis nende palk Viljandimaal — 1,66 kr. päevas ehk 15 s. tunnis ja oli madalaim Petserimaal — 1,12 kr. päevas ehk 9 s. tunnis.

Päevatööliliste palganormide kohta olgu tähendatud, et siin on kõik peale omal toidul olevate hobusemeeste, mis on ka eraldi nimetatud, peremehe toidul olevad ja seepärast tuleb nende palganormide võrdlemisel teistega pidada seda alati silmas.

ei ole sügislaatadel seda elavust, nagu mõnel varem aastal. Suuremal arvul on toodud müügile praakloomi, kuid suurem pakkumine mõjustas siiski ka lüpsilehmade hindu, kuigi väiksemal määral.

Laatu, kus loomadega kaubitsemine oli käesoleva aastaaja kohta elav, oli 19%, ku-

na 45% esines laatu, kus loomi oli toodud keskmiselt müügile ja 36% peetud laatadel oli loomadega kaubitsemine vaikne.

Hinnad laada kestel püsisid ühesuguseina, mis näitab, et nõudmine ja pakkumine olid enam-vähem tasakaalus.

Mõnel üksikul laadal võis panna siiski tähele hinnalangust laada lõpupoole pörsaste, lammaste ja ka veiste hindades.

Hobuste hind näitas tõusu. Nii maksti paremaid hobuseid okt. 395 kr. eelmise kuu 363 kr. vastu, s. o. 8,8% rohkem ja keskmise headusega tööhobuseist 250 kr. eelmise kuu 229 kr. vastu — hinnatõus seega 9,2%.

Võrreldes hobuste hindu m. a. sama aja-ga näeme, et k. a. hind on paremail hobuseil 16,5% ja keskmise väärtusega hobuseil — 11,6% kõrgem.

Veiste hind näitas väikest langust võrreldes eelmise kuuga, mis on tingitud veiste suurenenud pakkumisest.

Nii langes heade lipsilehmade hind 120 kr-lt 114 kr-le, s. o. 5,0%; keskmise väärtusega lipsilehmade hind — 91 kr-lt 85 kr-le, s. o. 6,6%; härgade-pullide hind — 106 kr-lt 102 kr-le, s. o. 3,8%; praaklehmade hind, keda müüdi lihalaomaks, langes 90 kr-lt 80 kr-le, s. o. 11,1% ja mullikate hind — 55 kr-lt 54 kr-le. Toodust ilmneb, et suurem hinnalangus on esinenud väiksema väärtusega loomade juures, kuna paremate loomade hind langes vähem.

M. a. samaaegsest hinnast on veiste hind k. a. kõrgem kõigi liikide juures, arvatud

välja pullide-härgade hind, mis on samal tasemel.

Vasikate hind langes sept. 11,3 kr-lt okt. 11,0 kr-le, s. o. 2,7%. M. a. samaaegsest hinnast — 12,5 kr. — on k. a. okt. hind 12,0% madalam.

Lammaste hind, mis näitab aug. alates järjekindlat langust, oli okt. 10,8 kr. eelmise kuu 11,9 kr. vastu, hinnalangus seega 9,2%. M. a. okt. hinnast on lammaste hind madalam 14,3%.

Kuna lammaste hind võrreldes eelmise kuuga langes 9,2%, näitas langust ka lambalihahind jaemüügil, kuid siin oli hinnalangus tunduvalt väiksem. Nii langes lambaliha linnade keskmine jaemüügihind vaid 2,4%.

Pörsaste hinnad langesid võrreldes eelmise kuuga. Okt. maksusid alla 6 näd. vanused pörsad 8,5 kr., milline hind on lähedane eelmise kuu hinnale, mis oli 8,6 kr.

Tunduvam oli hinnalangus 6—10 näd. van. pörsail. Hind langes siin 14,1 kr-lt 12,3 kr-le, s. o. 12,8%.

M. a. samaaegsest hinnast on k. a. okt. hind 8,0% madalam.

Kokkuvõttes võib tähendada, et elusloomade hinnad laatadel olid okt. kõrgemad kui m. a. lipsilehmadel ja lihalaomadel, kuna vasikate, lammaste ja pörsaste hinnad on madalamad m. a. samaaegsest hindadest.

Eelmise kuuga võrreldes võis märkida hinnatõusu hobuste juures, teiste loomade hinnad näitasid langust.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

JOONI BULGAARIA, RUMEENIA NING JUGOSLAAVIA MAJANDUSLIKUST ARENGUST.

ECONOMIC DEVELOPMENT OF BULGARIA, ROUMANIA AND JUGO-SLAVIA.

Hiljutiste poliitiliste konstellatsioonide muutumise tõttu Euroopas on kagu-riigid saanud erilise tähelepanu osaliseks. Uus-Suur-Saksa on hakanud avaldama suuremat majanduslikku aktiivsust Balkanil, taotledes vastava majandustelje loomist. Kagu-Euroopa riigid on aga huvipakkuvad mellegi, kuna

nende majandusstruktuur sarnleb mitmeti eesti omaga.

Vaadeldes Bulgaaria, Jugoslaavia ja Rumeenia majanduslikku arengut viimase 10 a. vältel tuleb nentida kõigepealt muutusi kõigi kolme rahvamajanduse struktuuris, teiseks aga märkida kriisinähtusi, millised

näit. krediiditurul kuni senini ei ole veel kõikjal likvideeritud. Majanduslik tegevus kolmes mainitud maas ei ole, vaatamata enam-vähem ühtlasele majandusstruktuurile, arenenud ühtlaselt. Nii on elavnemine majanduselus üksikuis mais alanud eri aegadel ning arenenud eri tugevusega. Kõigis kolmes maas on põllumajanduse osatähtsus valdav, mistõttu ka lõikustulemused ning põllumajandustoodete hinnad omavad otsustavat tähtsust majandusseisundi muutumisel. Neist mõjustatakse ka tööstustoodangut. Aja vältel hakkas aga muutunud majanduspoliitika suunama üha enam tähelepanu industrialiseerimisele. Selleks andsid põhjust mitmed asjaolud, suuremalt osalt ka kaitsemajanduslikud. Esijoones tuleb siin mainida Jugoslaaviat, siis Rumeeniat ning lõpuks Bulgaariat. Kõigi kolme maa väljaveos on siiski agraarsaadused ning toorained veel valdavalt ülekaalus. Ülemaailmisest majanduskriisist toibumine algab siin märksa hiljem: Jugoslaavias 1933. a., Bulgaarias — 1934. a., Rumeenias alles 1935. a. algul. Esimesed eeldused majanduslikule tõusule loodi tollikõrgendustega, sisseveokitsendustega, devisaide kontrolliga jt. vahenditega. Märkatav paranemine algas aga alles tähtsamate väljaveoainete hindade tõusu ning väljaveo üldise suurenemisega. 1935. ja 1936. a. rikkalikud lõikused ning samast ajast tõusnud teraviljade, loomasaaduste, puuvilja, söötvahendite, mineraalide ning teiste kaupade hinnad maailmaturul kaasutasid suhteliselt kiiret paranemist majandusalal. Kuni 1935. a. oli eksporttegevus veel võrdlemisi nõrk. 1936. a. oli aga nende maade väljaveo tõus mitmeti tugevam kui maailmakaubanduskäivate iive. Selle eriti soodsa arengu põhjused peituvad peamiselt kauba- ja makselepinguis Saksaga, milline on viimasel ajal muutunud mainitud maade toodete peamiseks tarvitajaks. Tõsiasi, et alates 1936. a. agraartoodete hinnad tõusid kiiremini kui põllumajandusele vajalike tööstustoodete hinnad, mõjustas põllumajanduse ostujõudu paranemise suunas. Nii siis on 1936. ja 1937. a. rahvamajanduslik areng tugevnenud kõigis kolmes vaatluse all olevas riigis ühelt poolt põllumajanduse olundi paranemise ning teisalt — edeneva indust-

rialiseerimise tõttu. Seejuures toimub industrialiseerimine osalt riikliku järelevalve all, et vältida eluvõimetute tööstuste rajamist.

Bulgaarias algas kriis ajal, mil põllumajanduse, osalt aga ka tööstuse, võlakoormis oli kujunenud õige suureks. Välismaiste laenude juurdevool 1926—1928. a. kogu nominaalväärtuses 5976 milj. leevat kergendas vääringu olukorda, võimaldades samal ajal rahuldada krediidinõudlust, eelkõige põllumajanduses. See oli seda lihtsam, kuna tollal põllumajandussaaduste tõusvad hinnad kõnelesid põllumajanduse soodsast edasiarengust. Krediidide andmine suurenes tohutult. 1929. a. saabunud hinnalangus koos bulgaaria väliskaubanduse kokkutõmbumisega põhjustas suurema osa krediidide kindikülmumist. Järgnev pankade kriis lõppes sellega, et 19 mitmesugust panka ühendati Bulgaaria Krediidipangaks. Sellest tingitud bulgaaria rahvuspanga devisaidekahjum põhjustas viimast sisse seadma devisaide majandamist mida küll viimaseil aastail on oluliselt pehmenatud. 1934. a. alustati suurejoonelist võlakoormise kergendamist, mis puudutas algul põllumajandust, hiljem aga ka teisi majandusharusid. Samal ajal hakati soodustama, algul muidugi tagasihoidlikult, industrialiseerimist. Sisseveokitsendused valmiskaupadele ning kergendused toorainete ostul olid soodsaiks eeldusiks sellele arengule. Kuid põllumajandusliku rahvastiku vähenenud ostujõu ning mõningate valitsuse vahendite tõttu ei näe me veel 1935. a. tööolulus olulist paranemist. Alles väliskaubanduse elavnemine tõi siin selles suunas olulise pöörde. 1934. a. sõlmiti esimene suur kompensatsioonitehing Saksa, tolleage Austria, Ungari ning Tšehhoslovakkia vahel. Bulgaaria väljaveos domineeris tubak, sisseveos masinad, aparaadid jms. Kuna see tehing teostus suuremosalt alles 1935. a., kaasutas see mainitud aastal esimese nimetamisväärse väliskaubanduse elavnemise pärast kriisi. Seejuures tuleb märkida Saksa osatähtsuse pidevat kasvu bulgaaria väliskaubanduses. 1937. a. moodustasid Saksa ja Austria kokku 58,2% Bulgaaria kogusisseveost, ning 47,1% — väljaveost. Väliskaubandus evib otsustavat tähtsust ko-

gu bulgaaria majanduse arengule. Selle soodsa arenguga koos, millele seltsis tähtsamate eksportartiklite hindade püsiv tõus, näitas tõusu ka töölilijate arv. K. a. esimese 6 kuu koguväljavedu on väärtuselt 8% kõrgem e. a. samast ajast. Sissevedu samal võrdlusaajal ei ole muutunud.

Suuris joonis sarnlevad rumeenia majanduse arengujooned kriisiajal bulgaaria omiga. Ka siin põhjustas enne 1929. a. tugevalt kasvanud põllumajanduse ning tööstuse võlastumine koos võrdlemisi olulise kapitalipögenemisega (eriti 1930. a. kuni 1932. a.) pangakriisi ning üha ebasoodsama riigifinantside seisundi. 1932. a. seati siingi sisse deviisidemajandamine. Viimane seoses sisseveo kontingentimisega pakkus rumeenia tööstusele märgatavat kaotust, mis suurenes veel seetõttu, et valmiskaubad kuulusid võrdlemisi kõrgete tollide alla, kusjuures poolvalmiskaupade, eriti aga toorainete, sissevedu soodustati. Kõik soodustavad tegurid kokku põhjustasid 1932—34. a. ligi 40%—st tõusu tööstustoodangus. See areng toimus ajal, mil rumeenia väliskaubandusseis oli võrdlemisi madal ning põllumajandustoodete madalad hinnad koos halbade lõikustega 1932. ja 1933. a. nõrgendasid põllumajanduse ostujõudu veelgi. Siingi tõi majanduse arengusse paranduse alles väliskaubanduse elavnemine.

Mitmed tegurid, nende seas riigi kasvavad väljaminekud relvastusele, samuti õli, destillatsioonitoodete ning puidu väljaveo suurenemine, andsid rumeenia tööstusele tõuke arengu suunas. Nende tegurite mõju kasvas kuni 1937. a. lõpuni ning kahanes alles k. a. vältel koos maailmakonjunktuuri muutuse ning kriisiga õlitööstuses. Põllumajandusolundi püsiv paranemine mõjus siin soodsalt kaasa. 1934—36. a. toimus suur võlgade kergendusaktioon. Rikkalikud lõikused 1935. ja 1936. a., millised langesid ajalisel kokku ülemeremaade halbade lõikustega, löid soodsaid eeldusi rumeenia põllumajandusele. Kõige hilisemal ajal võib märkida küll tea-

tud nõrgenemist konjunktuuris, mida põhjustavad esijoones maailmaturuolundi halvenemine, e. a. halb maisisaak ning kriis õlimajanduses. K. a. esimese 6 kuu koguväljavedu moodustab vaid 69% e. a. omast samal ajal. Rumeeniagi juures tuleb märkida Saksa valdavat osatähtsust väljaveos: 1937. a. sisseveost moodustasid Saksast ja Austriast päritolevad kaubad 40,1%, väljaveos oli mainitud riikide osatähtsus 27,1%.

Jugoslaavias olid põhjused, millised tarvdasid kriisi kuni 1933—34. a., samad nagu Bulgaarias ning Rumeenias. 1932. a. moratorium põllumeestele ei suutnud kõrvaldada krediidikriisi. Kriisi järelalusena kahanes eraaktsiapankade arv, mis oli 1926. a. 700 pluss 270 osakonda 1935. a. ks 620-le 137 filiaaliga. Olund paranes alles siis, kui üldise majandusliku arenguga koos usaldus taas tõusis ning hoiused kasvasid. Kuigi k. a. arengus ei saa märkida m. a. tempot, võib siiski nentida mitmelgi majandusalal paranemist, mis avaldub, näit., tööliste arvu ja toodangu tõus. Sellele arengule seltsib siiski koos maailmaturuolundi halvenemise ning m. a. mittepiisava nisulõikusega teatud nõrgenemine väljaveos, mis moodustas k. a. esimese 6 kuu vältel vaid 85% vastavast väärtusest m. a. Ka Jugoslaavia väliskaubandusele on Saksa osatähtsus väga oluline. 1937. a. moodustasid kogu Jugoslaavia sisseveost Saksa ja Austria 42,7%; kogu väljaveost — 35,2%.

Kokkuvõttes tuleb märkida, et k. a. majandusolund Bulgaarias, Rumeenias kui ka Jugoslaavias on võrreldes m. a. omaga veidi halvenenud, mida on põhjustanud maailmakonjunktuuri tagasilöögid. Ühtlane majandusstruktuur kõigis kolmes riigis põhjustab ka ühtlast arengut majandusalal. Ka ebaühtlased edusammud industrialiseerimisel ei ole seda oluliselt muutnud. Väljaveos on aga kõigi kolme maa juures jäänud põllumajandus oma saadustega määravaks.

RAUDTEETEGEVUS SEPT. 1938. — RAILWAYS IN SEPT., 1938.

K. a. sept. tõusis tasuline reisijate arv 984 tuh-le, mis on 22 tuh. ehk 2,3% enam kui m. a. Reis-km arv aga kahanes m. a.

28 516 tuh-lt 26 511 tuh-le, olles seega 2005 tuh. ehk 7,0% väiksem e. a. sama kuu reis-km arvust.

Pagasivedu muutus aktiivsemaks 0,2 tuh. tn ehk 28,6%, suurenedes m. a. 0,7 tuh. 0,9 tuh. tn-le ehk 8,3%. Veetud pagasikoguse juurdekasv põhjustas ka tn-km arvu suurenemist m. a. 64 tuh-lt 73 tuh-le ehk 14,1%.

Koguselt kaubavedu kahanes m. a. 228 tuh. tn-lt 209 tuh. tn-le ehk 8,3%. Tn-i keskmise veokauguse pikenedes tõttu suurenes tn-km arv 23 129 tuh-le mulluse 23 053 tuh-lt ehk 0,3%.

Sept. vedudest laekus tulu tuh. kr.

	1938	1937	±%
Üldse	1 308	1 263	+ 3,2
sellest: reisijateveost	487	453	+ 7,5
pagasi- ja postiveost	42	38	+10,5
kaubaveost	749	747	+ 0,3
muud	25	25	—

Üldse laekus tänava jaamakassade rahaliste kokkuvõtete järgi 1303 tuh. kr. mulluse 1263 tuh. kr. vastu, seega enam 40 tuh. kr. ehk 3,2%. Osatähtsusest suurim tululiik — kaubavedu — suurenes vaid 0,3%, mis on võrdne tn-km juurdekasvuga. Reisijateveost laekus tänava sept. 487 tuh. kr. m. a. 435 tuh. kr. vastu, mis ületab mulluse tulu 34 tuh. kr. ehk 7,5%-ga.

Raudteetegevus 1. I — 30. IX tuh.:

	1938	1937	±%
Tulu üldse kr.	11 526	11 166	+ 3,2
sellest: reisijateveost	4 411	4 211	+ 4,7
pagasi- ja postiveost	499	483	+ 3,5
kaubaveost	6 405	6 266	+ 2,2
muud tulud	211	207	+ 1,9
Reisijate arv	8 740	8 452	+ 3,4
Reis-km	260 242	252 479	+ 3,1
Pagasivedu tn	6,3	5,7	+10,5
" tn-km	548	514	+ 5,6
Kaubavedu tn	1 817	1 995	— 8,9
" tn-km	189 388	201 890	— 6,0

Võrreldes 9 kuu tegevust raudteel näeme kahanemist ainult kaubaveos, mis vähenes koguselt 178 tuh. tn ehk 8,9% ja tn-km arvus 12 052 tuh. ehk 6,0%. Tasuliste reisijate arv suurenes 288 tuh. ehk 3,4%, reis-km — 7763 tuh. ehk 3,1%. Pagasivedu, mis on osatähtsusest väiksemaid vedusid, ületab m. a. 0,6 tuh. tn ehk 10,5% ja tn-km 29 tuh. ehk 5,6%. Esialgsete kokkuvõtete järgi suurenesid tulud 360 tuh. kr. ehk 3,2%. Reisijateveost laekuv tulu ületab m. a. 200 tuh. kr. ehk 4,7%, mis moodustab ca 56% st osatähtsust tänava enamlaekunud üldsummast. Kuigi kaubavedu kui olulisem veoliik kahanes, laekus sellest tänava tulu 139 tuh. kr. ehk 2,2% enam mullusest. Pagasivedu andis 17 tuh. kr. ehk 3,5% ja muist tuludest laekus 4 tuh. kr. ehk 1,9% enam m. a-st.

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Majandusministeeriumi Tööstusosakond andis loa kinnitatud projektide ja kirjelduste kohaselt.

● Valga Tööstuse ja Kaubanduse A/S-le Valgas Härmade 11/13 asuvas õlletehases 10 000 l-se mahuga veereservuaari pöönin-gule ülesseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 13 töölit. Jõuandjaks aurumasin võimega 12 HJ. Pruulitakse õlut ja valmistatakse mitmesugust peenviina.

● A/S-le „Eesti Tuletikumonopol“ Viljandi tuletikuvabriku tööstushoone I juures kõrvalruumide ehitamiseks ja sisse-seadmiseks. Hoones I töötab 30 mees- ja 20 naistöölist. Valmistatakse tuletikke.

● A/S-le „O. Kilgas“, Tallinnas, Soo 26 asuvate trikoo-, pitsi- ja sukavabriku tööstushoonete nr. 2 ja 4 vahel neid ühendava trepikoja ehitamiseks.

● A. Feodorovile Orava vallas, Suure Kolodovitsa külas asuva savitööstuse ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 10 töölit. Tööstuse tootevõime on kuni 150 000 telliskivi aastas.

● E. Hunnius'ele Kosel, Harjumaal, asuva Abaja piiritustehase korraldamiseks ja sisseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 4 töölit. Jõuandjaks aurumasin 8 HJ. Valmistatakse piiritust ja selle tootmise kõrvalsaadusi.

● Kunstsarve töötlemistööstuse „Sarv-tooted“ omanikule U/t. V. Sokolov ja Ko'le, Tallinnas, Narva m. 15 sisseasetud kunstvaigust ja kunstsarvest esemete valmistamise tööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 10 töölit. Jõuandjaks elektrimootor 5 HJ. Valmista-

takse mööblikäepidemeid ja tarbe- ning ilu- asju kunstvaigust ja kunstsarvest.

● A/S-le „Rotermanni Tehased“, Tallinnas Jaama 1 asuvas tehases tööliste kontrollkontori, riietus- ja einetamisruumi ning selle juures oleva laduruumi korraldamiseks ja sisseseadmiseks. Nimetatud ruumides leiab tööd 7 töelist.

● Eesti Põllumeeste Keskseitsile Järva- maal, Ambla v., asuva Jäneda põllutöökesk- kooli koolitalu juures sisseseatud piiritus- tehases töötamiseks. Ettevõttes töötab 5 töelist ja 10 Jäneda põllutöökooli õpilast. Jõuandjaks aurumasin 28 HJ. Valmistatakse piiritust ja kõrvalsaadusi.

● „Saku Õlletehase A/S-le“, Saku vallas, Harjumaal korraldatud ja sisseseatud na- turaalmahlaide valmistamise tööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 5 töelist. Jõuandjaks 3 elektrimootorit üldvõi- mega 1,5 HJ. Valmistatakse mitmesuguseid naturaalmahlu karastavate jookide valmista- miseks.

● E. Behr'ile, Tallinnas Kadaka tee 4 asu- va konservitööstuse ruumide ja sea- dise täiendamiseks. Ettevõttes leiab tööd ku- ni 8 töelist. Jõuandjaks 4 elektrimootorit üldvõimega 6,8 HJ. Valmistatakse igasugu kala- ja aedviljakonserve.

LAEVANDUS

PRAHITURG. — FREIGHT MARKET.

Laevade prahiturg mädalal kuni 10. XI oli endiselt tagasihoidlik. Laevade pakkumine ületas peagu kõigil turgudel nõudmise ning veohinnad kujunesid veoandjate kasuks.

Möödunud veoturul — viljavedudel — oli tegevus väga vaikne, kuna viljaostud olid äärmiselt tagasihoidlikud. Elavnes ainult viljavedu Rumeeniast, mida põhjustas Inglise 200 000 tn. viljaost lisaks eelmisele 400 000 tn-le, ning mis tõstis Doonau vedude hindu. Ka Saksa ostis viimasel ajal suurema koguse maisi, mis aga peamiselt läheb saksa laeva- dele vedudeks. Kuni 4. XI s. a. oli viljavedu Euroopasse võrreldes m. a. sama ajaga:

	1938	1937
	1. jaan. — 4. nov.	
Kokku milj. gr.*)	90,6	98,4
Sellast: Argentiinast	17,1	48,6
P.-Ameerikast	40,9	16,8
NSVL-st	8,0	8,5
Rumeeniast	4,5	8,8
Austraaliast	10,8	8,2
Indiast	1,5	2,1
L.-Aafrikast	1,1	2,7
Teisist maist	7,9	7,7

Viljavedu on korraldunud ümber L.-Ameerikast P.-Ameerikasse, mis tähendab üm- marg. 3000 milj. veokauguse lühenemist. K. a. 10 kuu jooksul tõi L.-Ameerikast vilja 227 laeva m. a. 830 laeva asemel. Edasiste vilja-

vedude väljarvaadete suhtes kaldub arvamus sinna, et ei ole oodata elavnemist, arvesta- des häd lõikusi Euroopas ja P.-Ameerikas. Eelolev L.-Ameerika lõikus saab hea, kuid see võib avaldada mõju alles tuleval aastal. Tei- sil suuremail ülemere-veoturgudel võidi mär- kida m. n. teatud elavnemist ja tonnaaži nõud- mise suurenemist, kuid viljaveo vähesus hal- vas selle ning tendents oli endiselt laeva- omanike kahjuks.

Viljavedudel tehti vaid üksikuid lep- peid L.-Ameerikast ja Austraaliast miin.-hin- dadega. P.-Ameerikast, vaatamata hilisele se- soonile, oli tehinguid väga vähe, miin.-hin- dadega, s. o. USA põhjapoolseist sadamaist ja Kanadast 2/9 per qr. Antwerpeni ja 5/3— 3/6 per qr. lõunapoolseist ning gulf-sada- maist. Rumeenia Doonau sadamaist Inglise maksti 18/- 19/- per tn. ja mereäärsest 2—3 sadamast — 13/3—13/6.

Vahemere ja Aafrika veod olid võrdlemisi tagasihoidlikud, kuid võis siiski märgata väikest elavnemist maakide, esparto ja puuvillaseemnete alal. Ka mullapähklite pakkumine Aafrika l-rannast elavnes, kuid veohinnad on vaevalt tasuvuse piires. Maksti: maagid: Pati, Ghent 12/-, Norfolk 14/-, Sfax- Vlaardingen (fosfaat) 10/6; Bona-Antwerpen 6/9; Algires-Cardiff 7/9; Huelva-Aberdeen 10/6; Tunis-Hüll (fosfaat) 11/10½; La Gou-

*) quarter nisu = 480 naela = 220 kg.

lette-Emden 6/9; Huelva-Dundee 10/-; Huelva-Rotterdam 8/-. Espartorohi; Sfax-Typort 1000 tn 20/6; 1100 tn Sfax — Susa-Cardiff 21/- Puurvillaseemned pakuti: Aleksandria-Hull 10/6 per 60 k. j.; Aberdeen 12/6.

Sütevooturul seisund ja hinnad endised. Vaid Balti merre püüsid veidi kõvemad hinnad, nagu: 3800 tn. Blyth-Vasa 6/3, 2400 tn. Harlepool-Flensburg 5/9; 1900 tn. Granton-Viborg 5/6; 2000 tn. Blyth-Stettin 6/-; 2500 tn. Seaham-Stugsund 6/-; 2500 tn. Humber-Rīga 5/6; 2500 tn. Firth of Forth-Taani 5/-.

Metsaveoturul oli tunda teatud tagasiminekutendentsi, vaatamata, et sesoon on lõppemas. Siiski oli veel tehinguid Soomest, Rootsist ja Leningradist. Kuid oodatud suurt elavnemist ei tulnud. On siiski loota, et võrdlemisi elav tonnaažinõudmine kestab kuni veosesooni lõpuni, kuna laod välismaal ei ole suured ning metsahinnad näivad

olevat ostuks soodsad. Maksti üldiselt 1937. a. miin., mõnel juhul 1/- 2/- rohkem. Tehinguid nimetame: 600 std. Kasko-Grangemouth 30/6; 600 std. Hudiksvall-London 34/6; 600 std. Stugsund-Hull 40/- (gross); 550 std. Danzig-London 29/-; 1000 std. Kemi-Grimsby 36/-; 515 std. Kotka-Hull 36/3.

Ajalepinguturul oli tegevus vaikne. Sooritati vaid mõnedele suuremaile laevadele 1—2 reisutehingut. Üks 2-tekiline laev 2000 dw. tn. anti aastaks Ida-India vedudeks £ 675.— kuus.

„Lloyds List'i” prahiindeks okt. (1923=100):

		±% võrr. sept.
Euroopa	88,9	+2,3
P.-Ameerika	96,4	+1,7
L.-Ameerika	89,7	-3,5
I.-India, Aafrika	98,9	-2,8
Vaikne ook., Austr.	84,6	-0,5
Üldindeks	89,7	-0,6

M. a. okt. indeks oli 130,1.

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Võiturseisundi kujunemine toimus m. n. üldjoonis e. n. tasemel, kusjuures üksikute maade võihindade liikumises võib märkida erinevusi. Meie võihinnaks noteeriti Manchesteris 117—119 š cwt, s. o. 2 š cwt-lt madalamalt kui e. n. Taani võihinnaks noteeriti Londonis 136—137 š cwt, soome võihinnaks Manchesteris 126—128 š cwt. Vastavalt hindade liikumisele ja väljaveetud võikoguste vahekorra kujunemisele üksikute turgude järgi noteeriti meie eksportvõihinnaks 165 s. kg, s. o. 1 s kg-lt kõrgemalt kui e. n. Turutendents püsiv.

Võihinna liikumine okt. toimus välisturul madalamal tasemel kui m. a. samal kuul. Nii noteeriti k. a. okt. võihinnaks (cwt) Londonis (sulgudes m. a. sama kuu hind: Uus-Meremaa või 114/6 š cwt (137/-), Austraalia — 111/- (136/9) ja Taani 130/9 (145/-). Ees- ti võihinnaks noteeriti Manchesteris 115 š cwt. m. a. sama kuu 139 š vastu. Seega oli toodud maade võihindade tase k. a. okt. 10—16% madalam kui m. a. samal kuul.

Või sissevedu Inglisse oli k. a. okt. Aust- raaliast ja Uus-Meremaaalt 507 000 kasti

m. a. sama kuu 586 300 kasti vastu. Nov. on aga loodetav või sissevedu neist maist (Järg lk. 805)

PÖLLUMAJANDUSLIK VALJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas		1938. a.	1937. a.	1936. a.
	7./XI 18./XI 1938	81./X 6./XI 1938	1./I kuni 13./XI	1./I kuni 14./XI	1./I kuni 15./XI
VÕI (tonni) <i>Butter (tons)</i>	193,9	—	13240,3	11812,8	9362,0
Sellest:					
Saksa	106,7	—	4602,7	4280,6	3879,3
Inglisse	86,8	—	8697,7	7155,6	5311,8
MUNAD (tuh. tk.) — <i>Eggs (1000)</i>	396	—	40156	39226	42315
Sellest:					
Inglisse	162	—	18750	5461	17020
Saksa	234	—	21786	33382	20887
PEEKON (tonni) — <i>Bacon (tons)</i>	40,6	—	1783,5	1874,4	1960,0
LINA (tonni) <i>Flax (tons)</i>	40,5	—	5269,3	5296,2	6382,6
Sellest:					
Inglisse	30,4	—	2595,5	1732,4	2772,6
Belgiasse	—	—	187,1	201,5	231,9
Soome	10,1	—	827,9	311,6	465,3
Saksa	—	—	1156,0	2304,1	1236,0
Prantsusse	—	—	352,7	582,3	1531,3

848 000 kasti, s. o. ligi 300 000 kasti enam kui m. a. samal kuul. Või väljavedu Taanist oli okt. 7% kõrgem kui m. a. samal kuul, kusjuures või väljavedu Inglisse suurenes 8%. Või sissevedu Inglisse jäi aga Balti riigest väiksemaks okt. võrreldes m. a. samal kuul sisseveetud võikogusega. Või väljavedu Poolast on näidanud tänava tunduvat suurenemist võrreldes m. a. väljaveetud võikogusega. Nii tõusis või väljavedu k. a. esimesel 9 kuul 226 159 cwt-le m. a. sama aja 108 324 cwt vastu, suurenedes seega üle 2 korra. Väl-

javeetud võikogusest läks 184 023 cwt Inglisse.

Kuna alates 7. XI on kindlustatud võihinnaks kr. 1.70 endise kr. 1.60 vastu, kõvenesid võihinnad m. n. siseturul. Nii maksus või s. kg.

Tallinnas	—	laavõi 185—200,	köögiõi 170—180
Tartus	—	190—200,	170—175
Pärnus	—	180—190,	160—170
Valgas	—	190,	175
Rakveres	—	190,	170—175
Narvas	—	190—200,	170—185

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul ilmnes m. n. uus lõdvenemine oma maa peekoni pakkumise suurenemise tõttu. Ka laoseisude suurenemine avaldas hindadele alandavat mõju. Nii noteeriti Londonis peekonihindadeks: Taani 90 š, Eesti — 81 š, Rootsi — 87 š, Poola — 81 š, Hollandi — 87 š tsn. Noteeritud hind on e. n-st madalam 5 š tsn.

Võrreldes m. a. sama aja seisuga on eesti peekoni praegune noteering madalam 2 š tsn. Vaatamata hinnalangusele Londonis jäeti meie peekoni siseturuhinnad muutmata.

K. n. maksavad eksporttapamajad peekonide eest järgmisi hindu:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60—72 kg.	88	83	77	Siseturu-
55,5—59 "	88	79	73	hinnad
72,5—75 "	88	79	73	"
75,5—80 "	79	75	72	"

ja elussigade eest:

90—120 kg. raskused	61 s.	eluskaalu-kg.
121—160 "	65 "	" "
üle 160 "	61 "	" "

TAPALOOMADE JA LIHATURG.

M. n. kujunes kaubapakkumine võrreldes e. n. tunduvalt tagasihoidlikumaks. Hinnad paranesid väiksema pakkumise tõttu ainult lehmalihal. Sea-, lamba- ja vasikaliha nõudmine praeguse hanchooja tõttu tagasihoidlikum.

Veiste pakkumine keskmine. Nõudmine keskmine. Näidala jooksul turustati ca 350 veist. Nõudmine keskmine. Tendents selgusetu.

Nädala keskmiselt maksus suurmüügil veiseliha:

Suuril rammusaalil pullidel 51—53 s. ja keskmisil 49—51 s. kg.

Väiksemal pullil, rammusaal 50—52 s., keskmisil 48—50 s. ja lahjadel 45—47 s. kg. Eluskaalu järgi maksusid suuremad pullid 30—33 s. ja väiksemad pullid 25—27—31 s. kg.

Lehma- ja härjaliha: nuumatuil 55—63 s., rammusaal 50—52 s., keskmisil 40—45 s. ja lahjadel 34—37 s. kg. Eluskaalu järgi maksusid 18—23—30—35 s. kg.

— CATTLE AND MEAT MARKET.

Mullikalihha: nuumatuil 53—58 s., rammusaal 50—53 s., keskmisil 45—48 s. ja lahjadel 37—43 s. kg. Eluskaalu järgi maksusid mullikalid vastavalt toodud sordile 20—24—30—34 s. kg.

Turustades veiseid lihakaalu alusel, kus nahk ja pudemed jäävad ostjale, tuleb lihakilo hinnale arvata maha ja pudemete arvel juurde 9—11 s.

Vasikaid müügil vähe ja maksusid tapetult: nuumatud 70—75 s., rammusad 60—65 s., keskmised 53—60 s. ja lahjad 50—53 s. kg. Eluskaalu järgi vastavalt sordile 34—43—49—55 s. kg.

Lammaste pakkumine keskmine. Nõudmine keskmine. Tendents püsiv. Tapetud lambad siseturu jaoks maksusid: rammusad 43—43 s., keskmised 40—43 s. ja lahjad 35—40 s. kg. Siseturulambaliha hind on arvatud maha ja pudemeteta.

Eksportlambaliha-noteering püsib juba kauemat aega endisel tasemel. Nii maksatakse eksportlambast Tallinna tapamajas

headuse järgi 75—80 s. kg. Eluskaalu järgi franko saatejaam 27—30 s. kg.

Sigade pakkumine keskmine. Suurem osa siseturupakkumisest on peamiselt eksporttapamajadest ekspordiks kõlbmatud sead. Nõudmine pakkumise piires. Tendents eelolevaks nädalaks selgusetu, sõltu-

valt, millisel määral tuleb sugu eksporttapamajadest siseturule müügil. Sead siseturu jaoks maksusid: noored ja peekonkaalulised 68—73 s. kg. Sama maksusid ka liha- ja rasvasead. Vanad emised maksusid 60—65 s. kg. Eluskaalu järgi maksusid sead 56—57 s. kg.

TOORNAHKADE TURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkade turul püsib seisund endisena: 7. XI — 13. XI noteeriti toornahkadele järgmised hinnad:

Veisenahad, toorelt I sort 70 s. ja II — 63 s. kg. Teise sordi alla arvatakse kõik nahad, milhedel on 4 ja rohkem tõuguauku.

Vasikanahad, toorelt kr. 3.15 tk.

ning raskemad nahad kaalus üle 3,5 kg. tühe kg. hind kr. 1.—.

Lambanahad, toorelt kr. 1.75—3.00 tk. sõltuvalt suurusest ja villa pikkusest.

Hobusenahad, toorelt raskusega alla 20 kg. kr. 8.— tk. ning raskemad nahad üle 20 kg — kr. 11.— tk.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunahindade kujunemises jätkus m. n. hindade paranemine. Vastavalt välis- turuseisundi kujunemisele noteeriti meie eksportmunade hinnaks 130 s. kg franko kogumispunkt, s. o. 5 s. kg-lt kõrgemalt kui valitsuse poolt kindlustatud eksportmunade hind (alates 10. XI s. a.). Siseturumunade hinnaks noteeriti endine hind, s. o. 120 s. kg. franko kogumispunkt. Tendents rahulik.

Kanamunahindade kujunemine on viimastel nädalail näidanud tunduvalt tõusu väliskui ka siseturul. Kuna munahindade liikumine toimub tavaliselt hooajaliselt tõususu-

nas kuni nov. lõpuni või det. alguseni, näib, et haripunkt on jõudmas kätte. See tõttu on edasisel munahinna kujunemisel peamise tähtsusega siseturuseisundi muutus.

Kanamunade sissevedu Saksa näitas k. a. esimese 10 kuu jooksul väikest tagasiminekut. Nii importis Saksa mune k. a. 1209 milj. tk sama aja 1211 milj. tk. vastu. Seejuures on aga munade sissevedu siiski 32% kõrgem kui 1936. a. 10 kuul.

Siseturul maksusid kanamunad s. paar:

Tallinnas	15—18	Valgas	14—16
Tartus	14—16	Paides	14
Pärnus	15—20	Narvas	15

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahindade noteerimiskomisjon Börsikomitee juures noteeris 14 nov. s. a. Tallinna kohta endised piimahinnad, s. o. I valiku rööskpiim müügil piimakauplustele lahtistes nõudes 13 s. l. ja müügil piimatööstustele 12 s. liiter. II valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 11 s. l. ja müügil piimatööstustele 10 senti liiter. Piima järele on nõudmine hea ja talupidajatel ei ole tihti piima nii palju anda, kui kauplused soovivad.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes möödunud nädalal senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinn	18—19	—	15—16	13
Tartu	16—17	12	—	10
Narva	15	—	—	11
Pärnu	17—19	13	16	12
Valga	15	—	—	10
Rakvere	15	—	—	11
Võru	—	—	13	10
Paide	—	—	—	9
Tõrva	—	—	—	10—11

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Teraviljaturg püsib endiselt nõrk, kusjuures m. n. algul saavutati välis- turul rekordne nisuhinna madaluse k. a. Turuseisundi nõrgenemist peetakse USA põllutöö-

ministri avalduse järelduseks, kes soovib näha veelgi suuremat nisueksporti P.-Am. Ühendriigist. Pealeselle avaldasid nisuhinnale mõju suurenev pakkumine Austraaliast

ning loodetav hea nisusaak Argentiinas. Maisihinna kujunemises ei olnud aga erilist muutust.

Nagu selgub uuemaist Rooma põllum.-instituudi kokkuvõttest, kujuneb nisusaak maailmas tänavu 17,5% kõrgemaks kui m. a. Rukikikogusaaki hinnatakse 16,5% kõrgemaks m. a. kogusaagist. Sõõteravilja kogusaak on tõusnud vähem, kui võime märkida toittravilja kogusaagi kujunemise kohta. Nii hinnatakse odrakogusaaki 13% ning kaerakogusaaki 5% suuremaks kui m. a. Kuigi teraviljakogusaak on

tänavu suurem kui m. a., ei ole see suurenemine tõstnud üldiselt teraviljakoguse läbikääke maailmaturul. Nii oli mõõdunud lõikusaasta (1. aug. — 31. juulini) teraviljakoguste läbikääk järgmine (sulgudes eelmise lõikusaasta läbikääk): nisu — 129 milj. kv (153), rukis 9,8 milj. kv (9,5), oder 25 milj. kv (29), kaer 8,6 milj. kv (8,4) ja mais 7,5 milj. kv (108). Seega on suurenenud veidi ainult rukki- ja kaeraläbikääk maailmaturul, kuna teiste teraviljade eksportkogused on vähenenud.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Linaturuseisundis ei olnud m. n. nimetamisväärt muudatusi. Saksa on ostnud Leedust 1400—2000 tn lina uuest saagist, ja nagu kuulda — hinnaga £ 36 kullas fob. R-sordi alusel. Teisalt teatakse rääkida ka Läti linamonopoli linamüügist maailmaturule 1000 tn või enamgi.

Ketrajad leiavad, et on raske osta (linatagavaru), kuna üldine turuseisund ei ole hea.

Nagu kuulda, on linamihus ka Lätis ja teisis mais tänavu hea. Lina on õlikas ja sitke kiuga.

Teisalt püsib aga toormaterjal endiselt hinnas, kuna NSVL-st ei ole pakkumisi.

Läti-livoonia uuest ja vanast saagist hinnatakse £ 70-le, ja Võru-Petseri £ 69 cif R-sordi alusel.

Linahinnad šotis.

	9. XI 38	2. XI 38
Võru-Petseri R	£ 69—70	£ 69 —70
Pärnu ülepuhastatud R	£ 69—70	£ 69 —70
Pärnu takk I sort	£ 50—51	£ 50 —51

9. XI 38 2. XI 38

Läti-Livoonia R	£ 70—71	£ 70.10—71
NSVL-u kastleco IV gr. I sort .	£ 90—93	£ 90 —93

Seega ei olnud nädala kestel linahindades muudatusi. Pärnu ülepuhastatud linahind on samal tasemel nagu Võru-Petseri linahind. See on tingitud sellest, et m. a. oli petseri linamihus madal, petseri lina seas leidus palju koredat ja kuiva lina, mis pärast seda on hinnatud vastavalt madalamalt. Kui petseri lina uuest saagist jõuab turule, peaks petseri lina hinnang paranema.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul Tallinna Börsil 11. XI k. a. noteeriti linakokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu: 1 sent kg-lt madalamalt.

Tendents vaikne.

Tegevus siseturul on kaunis elav. Petserisse tuuakse rohkesti lina ka tavalisil turupäevil. Praegu makstakse isegi kr. 1.07 — kr. 1.09 R-sordi alusel, seega üle noteeringu.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

M. n. oli kartulite väljavedu tagasihoidlikum. Nädala jooksul veeti välja ca 2000 kv. Sellest läks suurem osa söögikartulina Rootsi. Nov. I poolel veeti kartuleid välja ca 6000 kv.

Okt. tõusis kartulite väljavedu 37 114 kv 17 810 kv vastu 1937. a. okt. K. a. sügisel sept. ja okt. vedasime kokku kartuleid välja 38 300 kv 21 115 kv vastu m. a. samal ajal. Seega on k. a. tunduv suurenemine kartuli-

te väljaveos. Kartulite üldväljaveost on eksporditud isemnekartuleid 26 000 kv.

Lääne rannas hakkab sügisene kartulite kokkuvõtmine juba lõppema. Sellele vaatamata näitasid hinnad tõusu ca 30—40 s. kv.

K. n. läheb veel paar purjekat Rootsi.

M. n. oli Stokholmi turg veidi tagasihoidlikum väliskartulite vastuvõtmisega, sest oma maa kartuleid toodi rohkesti turule.

M. n. elavam tegevus oli Viru rannas. Mahu sadamas laadis kartuleid Soome viimiseks üle 10 purjeka. Soomlased vahetavad enamuses silku kartulite ja rukki vastu. Kartulid nad viivad peamiselt Soome tärgklisvabrikutele. Hinnad püsisid e. n. tasemel.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 14. XI 38. noteeriti Börsikomitees järgmised hinnad:

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Õunaturul on märgata viimaseil päevil väikest hindade mõrgenemist ja pakkumise vähenemist. Tallinna turul jaemüügil püüab õuntehinna ülemmäär langeda 90 s. kg allapoole, kuna trebuu-sordised õunad hakavad müügil lõppema, liivi kuldreneti ja tartu roosõuna hinnatase on aga madalam.

Neil päevil kaaluti Majandusministeeriumis välispuuvilja sisseveoga seosesolevaid küsimusi käesolevaks hooajaks. Alandatud tolliga on võimalik importida välispuuvilja alates 15. det. Eesti-Hispaania kaubanduslepingu põhjal. Kuuldavasti on otsustatud tänavu välispuuvilja sisseveolubasid anda 15. XII 38. — 1. II 39. kogusummas 300 tn-le. Sellest kogusest lubatakse pool importida enne 1. jaan. Välispuuviljadest imporditakse esialgu peamiselt apelsine ja sidruneid, väiksemal määral ka viinamarju, kuna pirne ja banaane ei kavatseta üldse lasta vedada sisse. Pärast 1. I 38 lubatakse importida ka juba õunu, kuna seks ajaks arvatakse olevat kodumaised õunatagavarad lõppenud.

Köögiviljade hinnad ei ole võrreldes e. n. nimetamisväärselt muutunud, arvatud välja kasvuhooonetomatite hind, mis on tõusnud juba 225 s. kg.

Okt. jooksul eksporditi aedsaadusi kg:

Õunu	111 082
Sibulaid	95 150
Konservkurke	40 860
Peakapsaid, värskaid	1 000
Kaalikaid, värskaid	300
Vesihoidiseid, mustõstra	22 115
Puuviljakonserve eraldi nimetatata	300
Jõhvikaid	406 259
Pohl	18 639

Õunu läks Soome 67 032 kg ja Saksa — 44 050 kg. Seega on Soome tänavu sügi-

1. Söögikartul: Viru rannas kr. 3.00—3.20 kv. Lääne rannas kr. 3.25—3.50 kv.

2. Seemnekartul: majesteet kr. 4.10—4.40 kv., varane kollane kr. 4.10—4.40 kv., bintje kr. 5.00 kv, yorgi hertsog kr. 5.25 kv.

Seemnekartulihind 100% eksporditööbliku valiku eest vastavalt tunnustamisklassile.

3. Tööstuskartul: tärgklis- ja piiritusvabrikuis 13 s. tärgklise kg ehk kr. 2.50—3.00 kv. Tendents kindel.

sel kuni okt. lõpuni eksporditud kokku 156 433 kg õunu. Sisseveokontingendi alusel oleks võidud nimetatud aja jooksul eksportida Soome õunu kokku 170 tn, seega on jäänud kontingendist täitmata 13,5 tn. Eksporditõrised oleks jätkunud õunu väljaveoks küllaldaselt, seks et täita kontingenti, kuid Soome õunaimportöörid ei ole eriti tänavu huvitatud eesti õunte ostmisest. Nov. on eesti õunte sisseveokontingent Soome 180 tn.

Okt. väljaveetud sibulad saadeti kõik Soome, samuti ka 40 430 kg konservkurke, kuna väikese koguseid konservkurke läks Rootsi ja USA-se. Pohlaid on eksporditud kõik Saksa, samuti ka enamik jõhvikaid — 349 109 kg, kuna väiksemaid koguseid jõhvikaid eksporditi Britti, Prantsusse ja Taani.

Aedsaaduste hinnad noteeriti Börsikomitee juures 11. XI järgmiselt:

Õunad, talisordised, tartu roosõun ja liivi sibulõun, eksporditööblikud pakkimiskuludeta franko Tallinn 36—44 s. kg. Tendents püsiv.

Sibulad, eksporditööblikud, pakkimiskuludeta franko kokkuostupunkt 15 s. kg. Tendents vaikne.

Sigurid, eksporditööblikud, pakkimiskuludeta franko kokkuostupunkt 17 s. kg. Tendents vaikne.

Konservkurgid, eksporditööblikud, franko Tallinn ca 5 kg neto-plekknõu 270 s. Tendents püsiv.

Jõhvikad, eksporditööblikud, pakkimiskuludeta franko Tallinn 16—17 s. kg. Tendents püsiv.

Võrreldes e. n. noteeringuga on kõigi aedsaaduste hinnad jäänud endisiks.

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. kalatoodangus esines peamiselt siseturukalasorte, mistõttu kalakauba väljavedu arenes nõrgalt, kuna siseturul valitses elav tegevus. Müügil tuli rohkesti Peipsist ahvenat, Tallinna turule hinnaga 20—35 s. kg. Tartu 8—30 s. kg ja Narva 15—35 s. kg. Merevete elusvärsket ahvenat müüdi Tallinnas kuni 50 s. kg, latikat (Võrtsjärvest) müüdi Tartus 15—50, Tallinnas 25—50 s. kg.

Eriti rohkesti oli müügil Pärnu lahe vimbu ja särgi. Rannikul maksti kalureile särjest 15 s. kg, vimmast 20 s. kg. Tallinna turul müüdi särgi 18—22 s. kg, vimbu 25—30 s. kg. Suuremad vimmad 30—40 s. kg. Erineva hinnaga müüdi siigu: Tallinna turul 50—65 s. kg, Tartus 50—80 s. kg, Narva turul 100—120 s. kg, kusjuures kaubamihus oli võrdne.

Narvas oli müügil mõnesid üksikuid plommitud marjalõhesid hinnaga 125—150 s. kg.

Räimekaubanduses valitses võrdlemisi elav tegevus, kuigi mõnel päeval oli tunda kaubast puudust. Kalasadamas maksti 15—20 s. kg, turul müüdi 20—28 s. kg. Narva turul müüdi räimi 20 s., Tartus 25 s. kg.

Kilusaak niivõrd, kui ilmastikuolud võimaldasid, arenes paiguti rahuldavaks. Tallinna kalasadama kaudu tuli müügil värsket kilu päevas 5—6 tuh. kg. Ka koormate ja veoautodega toodi päevas mõnesid koguseid. Nõudmine kilule endiselt elav. Kalasadamas maksti 37—40 s. kg, laupäeval kogumi 45 s. kg. Suurem osa toodangust läks kalatööstusisse. Turul müüdi 45—50

s. kg. Saaremaa kilupüügikeskuses Panga-Nimasel oli nädala algul rahuldav kilusaak, Vaigu rannas aga nõrk. Kalureile maksti 27 s. kg. Toodang läks peamiselt soolamiseks.

Turski rahuldavalt, müügihind 10—18 s. kg.

Suitsukaubanduses peale suitsuräime ja -kilu nõutakse elavalt hooajakaupa, suitsustiga. Suitsutatud kalade müügihindad: räim ja kilu 5—10 s. kümme tk., siig 150—200 s. kg, tursk 35—40 s. kg, ahven ja vimb 70—100 s. kg, lõhi 8—12 kr. kg, silmud, praetud 20—25 s. paar. Narva turul soolatud ja suitsutatud lõhe kr. 6.50 kg, angerjas — 350 s. kg, räim — 5 s. kümme tk.

Tähtsamate kalasortide turuhinnad s. kg.

		Tallinn 12. XI	Tartu 12. XI	Narva 11. XI
Lõhi,	värsk	180—200	—	125—150
Iherus,	"	150—170	—	—
Angerjas,	"	180—230	—	—
Koha, I valik	"	100—130	80—100	100—120
Koha, II "	"	80—100	50—80	—
Siig,	"	50—65	50—80	100—120
Haug,	"	30—50	30—40	40—55
Latikas,	"	25—50	15—50	25—35
Ahven, mere,	"	35—50	—	—
Ahven, järve,	"	20—35	8—30	15—35
Säinas,	"	—	25—80	—
Särg,	"	18—22	10—18	15—20
Linask,	"	—	50—60	—
Koger,	"	40—50	40—50	—
Rääbis,	"	50	50—55	—
Kiisk,	"	—	10—12	—
Luts,	"	30—35	25—30	35—40
Räim,	"	20—25	25	20
Kilu,	"	50	—	—
Tursk,	"	10—18	15—20	25

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

MUUTUSI INGLISE PÖLLUMAJANDUSES.

CHANGES IN BRITAIN'S AGRICULTURE.

Kindlaim vahend mingi riigi põllumajandusseisundi määritlemiseks on pindala, mida kasutatakse põllumajanduse otstarbeks. Kultiveeritud maapinnase kestev vähenemine on tekitanud inglise põllumeesteringkonnis nurnat. Kuid selles ei avaldu mitte niivõrd põllumajanduse laostumine kui linnade avardumine ja siirdumine põllumajanduslikele pindaladele, kasustades viimaseid uute linnade, agulite,

tööstuste, mängu- ning lennuväljakute ehitamiseks. Kestvalt asustatud pindala raadius Londonis on 1913. a. senini suurenenud 6 miilist umbes 12 miilile, hõlmates seega ligemale veerand miljonit aakrit.

Piimakarjade ning sigade arvuline suurenemine ei tähenda alati põllusaakide vähendamist ega kestvalt rohu all oleva pindala suurenemist. Suurim Euroopa piimasaaduste

ekspordija — Taani — on peamiselt põllumajandusliik riiki; karjade suurenemisega käesoleval sajandil on seal kaastunud teraviljaning söödasaakide kultiveerimise tõus. Kuid Inglises on kariloomad tõhusal määral vaid põllusaakide asendajaiks. Põllumehed siirduvad ühelt alalt teisele.

Üheks tähelepanavamaks muutuseks viimaseil aastail on olnud murrang endises põluharimis- ning karjakasvatussüsteemis. Säärast liiki liha, mida inglise rahvas nõuab tänapäev, nimelt — lamba-, vasika- ning loomaliihakarbonaade, suuremate loomaliigete asemel, milliseid tarvitasid Viktooria-aegsed perekonnad, saadakse vaid rammusal rohul toidetud kariloomadelt. Lisaks söödetakse loomadele imporditud jõusõõta ning sõõtvilja.

Üleminekule karjakasvatusele on seltsinud veel pidev põllutöölise lahkumine talundeist. 1925—38. a. langes talundeis töötavate põllutöölise arv Inglises viiendiku võrra, ning ajutiste põllutöölise arv isegi veel suuremal määral. Karjapidamine nõuab vähem tööjõudu aakri kohta kui põluharimine. Kuid surve on olnud sama tugev ka vastaspoolelt, mida näitab asjaolu, et põllutöölt lahkunud kuuluvad peamiselt nooremasse vanusrühmitusse.

Palgad on umbes kahekordistunud, võrreldes sõjaeelse tasemega, kuid sellegipärast on nad madalamad linnastandardist. Kuid talu-

omanikule on nad sellele vaatamata veel kaunis suureks koormiseks, ning püüded kärpida tööjõudu on põhjustanud mitmeidki muutusi briti põllumajanduses.

See ei ilmne mitte ükski siirdumises põluharimisest karjakasvatusele, vaid ka kaunis suurel määral edus, mida on saavutatud põllutööde mehhaniseerimises. Eriti silmapaistvalt ilmneb see suuris mehhaniseeritud piima- ja karjatalundeis ning teraviljatalundeis, kus põllumaade all on tuhandeid aakreid maapinda ning kus hobust põllutööl võib näha väga harvadel juhtudel. Kuid ka lugematuis väiksemas talundeis leidub lipsimasin, traktor ölimootor või jõuvanker. Mehhaniseerimine edeneks veelgi jõudsamalt, kui seda ei takistaks kapitalipuudus.

Neid muutusi tavaliselt ignoreeritakse erikaebusis põllumajanduse alal. On hõlpus osutada pindala vähenemisele ning töölolevate isikute arvuks langusele ning mõtlematult öelda, et põllumajandus käib langusteed. See on vägagi petlik. Tõeliselt on Põllutööministeeriumi hinnang põllumajanduse kogutoodangu kohta Inglises ja Wales'is 1936/37. a. £ 220 600 000 või ainult £ 14 600 000 väiksem 1925. a. samast hinnangust.

Vaatamata tööliste valgumisele talundeist toodab põllumajandus Inglises praegu siiski enam kui 10 aastat tagasi.

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

7. novembril 1938. a.

AKTIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i>		
kuld: rahas ja kangides	34 202 765,79	
väljaraha	15 304 236,40	
2. Vabetsusrahv — <i>Subsidiary Coin.</i>	066 344,56	
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i>		
kaubavekslid	0 376 752,30	
põllumajandusl.	2 331 656,29	
metatööstusl.	41 523,—	11 740 931,59
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>		
valitsusele	—	
teistele *)	11 679 280,44	
5. Kinnis- ja vallaavara — <i>Immovable</i>		
<i>Property and Equipment</i>	8 433 809,67	
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	28 079 911,27	
		<u>105 506 367,72</u>

PASSIVA

1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	1 080 456,23
3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
a) pangatühed liikvel	51 715 602,—
b) jooksvad arved:	
valitsuse	17 610 264,63
pankade	11 020 625,53
teised	2 046 000,19
30 685 890,35	
4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	17 024 324,14
	<u>105 506 367,72</u>

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 60,19%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 842 460,10
 Includes Ehr. 842 460,10 guaranteed by the Government.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

SOOME.

Soome majandusseisund. — *Finnish Economic Situation.*

Soome praeguse majandusseisundi kohta toob „Kauppalehti“ ülevaate, mis oma hinnangult ei ole parim. M. a. alanud hindade langus maailmaturgudel on mõjustanud soome majandust, milline sõltub väliskaubandusest. Metsasaadustetööstusis, millised anuvad valdava enamuse soome ekspordikaupadest, ilmnes esimesi majanduskriisi tunnuseid 1937. a. II veerandil. Hinnad jäid küll püsima endisele tasemele, kuid nõudmine kauba järele nõrgenes teravalt. Sügisel hakkasid ka hinnad alanema ja see kestis kogu k. a. kuni viimase ajani. Paberitööstussaaduste hindade indeks (1926. a = 100) langes 1937. a. sept. 107-lt aasta kestel 68-le. Et nõudmine vähenes, olid soome paberi- ja puupapitehased kokkuleppel teiste maade vastavate tehastega sunnitud vähendama oma toodangut mõnedel juhtudel isegi 50%. Samuti langesid saetööstussaaduste hinnad pidevalt. Kui 1926. a. hindade indeks lugeda = 100, oli 1937. a. aug. hindade indeks 145, k. a. sept. indeks 109. Käesoleva kuu alguseks on Soome saanud müüa 670 000 std. metsasaadusi ekspordiks. Eelmisel 2 aastal eksporditi Soomest kummalgi aastal ca 1 miljon std. Arvatakse, et 1938. a. saadakse vedada välja kõigest $\frac{3}{4}$ milj. std. metsasaadusi. Et $\frac{1}{5}$ Soome ekspordist moodustavad metsasaaduste tööstuste toodangud, mõjub see silmanähtavalt kogu Soome ekspordi väärtusele suuresti vähendavalt. Selle languse mõju on pehmenetanud asjaolu, et paberi- ja puupapitööstuste saadusi müüakse pikaajaliste lepingute põhjal.

1938. a. 3 esimese veerandi väljavedu Soomest oli ca 6 miljard. Smk., kuna m. a. samal ajajärgul oli väljavedu 6,7 miljard. Smk. Väliskaubanduse tasakaal ei ole siiski vastavalt kannatanud, sest ka sissetoodavate kaupade hinnad on langenud. M. a. nimetatud perioodil imporditi 6,6 miljard. Smk. väärtuses

kaupu, k. a. esimesel 3 veerandil — 6308 milj. Smk. eest, nii et sisseveoülekala on seekord 309 milj. Smk. Sisseveo kahanev toimus eeskätt tööstusele määratud toorainete alal, kuna otseseks tarvitamiseks toodud kaupade kogus püsis endisena. Nii võib märgata ka siseturu jaoks töötava tööstuse juures nõrgenemistunnuseid, kuna rahva ostujõud on veel kõrge, samuti on elav ehitustegevus, mis nõuab ehitusmaterjale. Tööstusharud, millised toodavad ehitustarbeid, töötavad praegugi soodsais tingimuses. Ehitatakse esijoonel eluhooneid ja teisel kohal on tehaste, jõujaamade jne. ehitamine, mis nõuab elavalt tööjõudu. Tööturuolukord arvatakse halvenevat eelseisval talvel, mil sooritatakse kindlasti vähem metsatöid võrreldes eelmistega. Erametsadest pakutakse oletatavasti ainult 20% sellest määrast, mida pakuti m. a. maharaiumiseks. Riigimetsaoksjoneil on ostetud senini metsa ainult väikesel määral. Tagasihoidliku metsamüügi ja vähese metsatööde sooritamise tõttu on näha ette talumike ostujõu vähenemist, millest tuleb oletada ka maalasuva elanikkonna tarbimisvõime üldist kahenemist.

Majanduskriisi vastu võitlemine on Soomes raske, sest tema eksporditoodangu ulatus on suur. Ometi on seekord lähenevat kriisi võimalik pehmenendada, sest kodumaise toodangu kui ka rahanduse ja krediidide alal on tehtud senini pingutusi sõltumatus ja majandusliku iseseisvuse suhtes. Raha- ja kapitalituru pidevalt soodus olukord ja riigifinantide tarve allus tulevad võtta arvesse, kui soodsad tegurid. On rida võimalusi teedeehituse, tehaste ja elumajade ehitamise alal kui püsib kapitalituru kergendatud olukord. Lõpuks tuleb loota, et seisund maailmaturgudel hakkab paranema ja muutuma elavamaks, mille järele Soome ekspordivõimused taas suurenevad.

LEEDU. Leedu tööstus seisund. — Situation of Lithuanian Industry.

Leedu Statistika Keskbüroo andmeil oli Leedus 1. VII 38 1441 tööstusettevõtet, millest töötas üle 5 töölise. Tööstusis töötas 40 818 inimest, neist 35 063 töölise. 1937. a. juulis oli 1247 tööstust 36 593 töölerakendatud inimesega, neist 31 689 töölise. 1936. a. töötas 1135 tööstust 30 243 inimesega, sellest arvust 25 844 töölise. Aasta jooksul suurenes tööstuste arv 194 ehk 15% ja töölise arv — 4225 ehk 12%.

Tööstuste ja neis rakendatud inimeste arvu liikumist üksikuis tööstusharudes näitavad alljärgnevad andmed:

	Juuli 1938		Juuli 1937	
	Tööst.	Person.	Tööst.	Person.
Turbatööstused	16	1122	11	659
Mulla- ja kivitööstused	130	3920	99	3043
Metalli- ja masinatööst.	120	3779	103	3119
Keemiatööstused	48	1869	48	1633
Naha- ja karusnahkadet.	58	1198	51	1280
Tekstiiltööstused	81	7591	74	7051
Puutööstused	264	5444	219	5355
Paberi- ja polügraafiat.	84	2968	76	2854
Toitainetetööst.	394	8259	353	7025

	Juuli 1938		Juuli 1937	
	Tööst.	Person.	Tööst.	Person.
Riiete- ja jalanõudet.	183	3546	157	3143
Elektri-, gaasi- ja veevar.	33	874	32	789
Tervishoiut.	30	253	24	192

Töölerakendatud inimeste arvult on nüüd asunud esikohale toitainetetööstus, olles jõudnud ette tekstiiltööstusest. Toitainetetööstuses töötas 1. VII 38 8259 inimest m. a. 7025 vastu, kuna tekstiiltööstuses k. a. töötas 7591 inimest m. a. 7051 vastu.

Töölise arv on veel märgatavalt suurenenud mulla- ja kivitööstuses, metalli-, masinate- ning turbatööstuses. Puu-, naha- ja karusnahkadetööstuses on töölise arv vähenenud.

Samuti on näidanud tõusu tööpäevade, töötundide arv ja malkstavate töötasude summa. 1938. a. juulis arvestati 851 465 tööpäeva 6 550,9 tuh. töötunniga ning töötasuna maksti 4 753,6 tuh. lit., kuna 1937. a. juulis arvestati 775 984 tööpäeva 5 933,7 töötunniga ja maksti 4 237,5 tuh. lit.

Leedus suureneb kunstväetise kasutamine.

Increasing Utilisation of Artificial Fertilisers in Lithuania.

Kunstväetise tarvitamise suurendamiseks otsustas valitsus omal ajal alandada selle hinda, võttes enda kanda veokulud müügipunktideni, et sellega kujuneks ühtlane hind kogu maal. Maa varustamist kunstväetisega tehti ülesandeks „Lietukisele“ ja tema liikmeile kooperatiividele. Mitmel pool kaheldi, kas „Lietukis“ tuleb toime selle ülesandega, ning maal võiks tekkida puudus kunstväetisest. Nüüd hooaja lõpul võis teha kokkuvõtteid, kas need kahtlused osutusid õigeiks või ekslikeks.

Hiljuti peeti põllumajandus-departemangu korraldusel kunstväetise müügipunktide esindajate kokkusoit. Kokkutulnud esindajad tõendasid, et kunagi varem kunstväetise müük ei ole möödunud nii korrapäraselt ega ladusalt, nagu käesoleval hooajal. Müük on tunduvalt suurenenud koguselt, kuid puudust kunstväetise järele ei olnud tunda. Praegune müügikorraldus on otstarbekas. Ka edaspidi tuleks teha pingutusi hinnaalandamiseks

või vähemalt selle hoidmiseks praegusel tasemel.

Alandatud hinnad võimaldasid osta kunstväetist ka vaesemal talunikel, kuid samuti otsisid jõukamad nüüd rohkem.

Järgnevaist andmeist nähtub, kui palju müüdi kunstväetist „Lietukise“ ja tema liikmete kooperatiivide kaudu, mis ühtlasi näitab kogu maa tarvitust.

	1938	1937	1936
	tn	tn	tn
Superfosfaat	119 300	39 190	76 200
Toomasjahu	9 560	6 000	2 000
Kaalisoolad	6 120	3 800	2 200
Kainiit	510	300	—
Lämmastikväetis	9 329	7 095	6 546
	144 819	106 385	88 446

Andmeist nähtub, et 1937. a. kasustati kunstväetist 18 000 tn rohkem kui 1936. a., kuna 1938. a. kasustati omakorda 38 000 tn enam kui 1937. a.

LÄTI.**Muudatusi Läti sisseveo-tollitarii fis.***Alterations in Latvian Custom Tariffs on Imports.*

Muudatuste kohta läti sisseveo-tollitarii fides seletas rahandusminister muuseas: ajalehe-paber, millel oli senini sisseveotolli minimaal-määraks 3 santiimi kg, on nüüd tollist täiesti vabastatud. Praegu kasvab ajakirjanduse lugejate arv kiiresti, mispärast tuleb trükki-da ajakirjanduse väljaandeid järjest suure-mal määral. Seepärast on näha ette, et läti paberivabrikud ei suuda enam katta kõiki nõudeid ning teatavad reservid tulevad tuua välismaalt. Et ajalehepaberil mitte lasta

kallineda, on see vabastatud sisseveotollist. Samuti on muudetud ka teiste paberkaupade sisseveotolle. Pakkimispapil on alandatud tollimäär 45 santimilt 25 santimile kg. Senini kasustas erandtariifi paber tsemendi-pakkimiseks. Nüüd arvestades, et ka lup-ja on otstarbekas pakkida paberkottidesse, nagu nõuavad tarvitajad, on erandmäär ko-haldatud ka paberile pakendite valmistami-seks lubja jaoks.

Läti-Poola vaheline lepe põllutöölise kohta.*Letto-Polish Agreement Concerning Agricultural Workers.*

29. X 38 kirjutati Riias alla Läti-Poola-vahelisele leppele põllutöölise kohta, keda kaubeldakse Poolast tööle Lätti. Poola põl-lutöölisele kindlustati teatavaid soodustusi nende sisse- kui ka väljasõidul, samuti anti ka töökaitsese, arstiliku abi, töötamisolukorra normimise ja mitmes muus suhtes samad õi-gused ja režiim nagu läti põllutöölisile. Ka sotsiaalse kindlustuse suhtes kasustavad poo-

la põllutöölised edaspidi neid soodustusi, mil-lised on nähtud ette Läti-Poola 20. XII 34 leppes. Kulud ühenduses tööliste toomi-sega elukohast kuni töökohani Lätis ja ülal-pidamine teel Läti piirist kuni töökohani ka-tab tööandja. Tagasisõiduks maksab tööand-ja 7 lat. Igalt palgatud põllutööliselt mak-sab põllutöökoda Poola asutisile 1.50 zl. va-hetalitusraha.

Latvijas Kreditbanka tegevus. — Activity of Litvijas Kreditbanka.

Latvijas Kreditbanka on möödunud 3 aas-ta jooksul likvideerinud maksuraskusisse sattunud ja suletud 8 aktsiapanka ja 11 vas-tastikust krediitühisust. Peale krediidi ter-vendamise oli sel veel teine saavutus — läti rahvamajandus olevat vabanenud võõra kapi-tali võimusest. Veel 1935. a. oli Lätis 13 akt-siakommertspanka üldsummas nominaalpähi-kapitaliga 18,5 milj. lat., millest 68% kuulus välismaalastele. Nüüd töötab nende pankade asemel ainult 7 kommertspanka, millede ka-pitalide üldsumma on 56 milj. lat. Sellest üldsummast kuulub Latvijas Kreditbankale 40 milj. lat., kuid ülejäänud 5 pangale 16 milj. lat., sellest Läti põllumeeste krediitpan-gale 10 milj. lat. Nüüd olevat Läti krediit-asutiste põhikapitalist 96% läti kodanike käes.

Kuni 1. I 38 võttis L. Kreditbanka valit-suse ülesandel üle likvideerimiseks 22 kauban-dus- ja tööstusettevõtet. Osa neist ettevõt-teist on sääraseid, millised pank omandas va-batahtliku ostu teel, et neist moodustada uued nüüdisajale vastavad ettevõtted.

Õlletööstus oli täiesti 5 Riia õlletehase sündikaadi võimuses, dikteerides kõrget hin-da. Pank ostis kolme õlletehase aktsiad ja moodustas uue aktsiaseltsi „Aldaris”. Uue tehase tegevuse algusel määras hindade ins-pektor õllele uued madalamad hinnad.

Maiustisainetetööstuses ostis pank kõik „Laimas” vabriku aktsiad. Tubakatööstuses omandas pank „Asimakise”, millest tahetak-se moodustada uus tubakavabrik — ainus lätlase oma sel alal. Õli- ja põletisainete-tööstuses omandas pank „I. Sausins ja Co.” õlivabriku, moodustades sellest a.s. „Deg-viela”, kes laskis müügile omal maal toode-tud auto- ja mootorõli.

Tekstiiltööstuses ei olnud lätlasil senini kaasa suuremat rääkida. Seepärast ostis pank „Riia villa manufaktuuri” aktsiad ja asutas „Riia villatöösturi”. Sel ettevõttel ole-vat vähem kui aasta jooksul õnnestunud alandada oma hindu 10—20%, mille tagajär-jeks on ka teiste vabrikutoodete hindade alan-damine. Pank omandas samuti ka a/s. „Buf-falo” aktsiad, ja selle seltsi ettevõtted müüs

uuestiasutatud seltsile „Läti Puuvill”. Samal ajal tegi valitsus pangale ülesandeks likvideerida sündikaadi — „Läti puuvillatooted”,

mille 1930. a. asutas 7 Riia puvillatöötlemisettevõtet. Uus ettevõtte olevat juba veebr. alandanud puuvillatoodete hindu 10—20%.

Majanduslikke läbirääkimisi Saksa ja Šveitsiga. *Economic Negotiations with Germany and Switzerland.*

„Rits” ühenduses algavate läbirääkimistega kaubavahetuse asjus Saksaga kirjutab: k. a. esimesel 8 kuul ulatus Läti-Saksa kaubavahetuse üldlääbikäik 104 milj. lat. võrreldes 71 milj. lat. m. a. ja 59 milj. 1936. a. M. a. lõppes Saksa-Läti kaubavahetus 30 milj. lat. Läti ekspordi ülekaaluga. Seepärast et lühendada eksportöride ootamisega maksmisele, tuli k. a. suurendada saksa kaupade importi, mis k. a. esimesel 8-sal kuul ulatus 59 milj. lat. (m. a. 40 milj. lat.), kuna eksport oli samal ajal ainult 43 milj. lat. (m. a. 52 milj. latti). Seega oleks kliiringu tasakaalustamine varsti eduga saavutatud.

Samal leht kirjutab ühenduses Šveitsi majandustegelaste Riias viibimisega majanduslikeks läbirääkimisiks: auks mõlemale poolele

tuleb öelda, et Läti-Šveitsi kaubandus on viimaseil aastail olnud alati tasakaalus, näidates tendentsi kasvamiseks. M. a. ulatus üldlääbikäik juba 5,2 milj. lat. võrreldes 2 milj. lat. 1936. a. K. a. 8 esimese kuu jooksul oli üldlääbikäik 2,8 milj. lat. ja võib loota, et Šveitsi kaubandustegelaste külaskäik, mis järgneb Šveitsi kultuurinädalale Riias, annab samu saavutusi nagu esimene. Šveitslasil tuleb seekord konkreetselt kaaluda, mida Lätist osta, et veel aasta lõpuks tasakaalustada Läti impordi ülekaalu, sest k. a. esimese 8 kuu jooksul importis Läti Šveitsist kaupu 2,5 milj. lat. väärtuses, kuid eksportis ainult 0,3 milj. lat. eest. Loomulik näib olevat Läti-Šveitsi kaubavahetuse üldlääbikäik 5 milj. lat. aastas.

POOLA. Tollialandusi Poolas. — *Reduction of Custom Duties in Poland.*

Dziennik Ustav nr. 84 avaldas rahaministri määruse, mis sisaldab kolm kaupade nimestikku, milledele antakse tollialandusi l. XI 38 — 30. IV 39.

Esimeses nimestikus märgitud kaupadele antakse tollialandust igakordsel rahaministri loal ja selles loas määratavail tingimustel.

Teises nimestikus märgitud kaupadele selle tööstus-kaubanduskoja tunnistuse põhjal, kelle piirkonnas asub tööstus, kes vajab neid kaupu.

Kolmandas nimestikus märgitud kaubad saavad tollialandust tingimusteta ja tolliametid annavad seda tollisoodustust automaatselt erilise palveta.

Alandatud toll on määratud kindlaks protsentides normaalsest autonoomsest tolli-

normist, kusjuures toll arvestatakse sisseveotoli I või II kolonni järgi, vastavalt sellele, kumb neist kehtib vastava kauba kohta. Esimesest nimestikust väärivad eriti mainimist järgmised tollialandused: 129 p. 5 — kasein 40%, ex 255 strömlingid 40%; ex 488 p. 2 ex lit. b galaliit kepikesis ja torudes läbimõõduga 2 sm ja vähemtööstuslikeks otstarbeiks 40%; 611 ex p. 2 puuvillaniit kalavõrkude valmistamiseks tollita; 927 ex p. 1 vana malm (tükkid ja jätetud) 5%; 1168 p. 7 ex lit. e filmikroonika positiivid tollita.

Kolmandast nimestikust võiks tuua esile järgmist; ex 834 p. 1 välismaiste firmade reklaamplakatid tollita; 1159 p. 1 ex lit. c piimakaalud: üle 250 kg. 20%, üle 50 kuni 250 kg. 15%.